

TIBBIYOTDA IT TEXNOLOGIYALARIDA FOYDALANIB JIGAR SERROZINI DAVOLASH

Qo'ldoshev Feruzjon Zohid o'g'li
SamDTU talabasi

Annotatsiya: Jigar tanani tozalovchi a'zo bo'lib, u zaharli moddalarni yig'ish funksiyasi edi. Dastlabki bosqichlarda jigarning ayrim sigmentlarda qurish boshlanadi. Transplantatsiya rejali bo'ladi.

Kalit so'zlar: IT, texnologiya, 3D, jigar, transplantatsiya

KIRISH

Ma'lumki tibbiyot sohasida turli islohotlar olib borilmoqda yangi texnologiyalar raqamlashtirish ishlari, buning o'zi tibbiyot bilimlarini rivoji uchun kam albatta. Respublikamizda har yili millionlab tibbiyot bilim yurtini tugatuvchi yoshlar chiqmoqda ularning qariyb 45-50% IT tushunchasidan yiroq bu esa yashirin belgili kasalliklarni rivojlanishi yangi virusli infeksiyon kasalliklarni paydo bo'lishiga zamin yaratadi. Ammo buning ham yechimi bor yangi diagnostika moslamalarini sun'iy entelakt orqali idrok etsak bitta markazga umumiy kasalning holatidan kasalliklarga tashhis qo'yishni bir nechta markaz bilan bog'lasak. Yangi virusli markazlarni pragnoz qilishga yordam beradi. Masalan bugungi kunda a'zo transplantatsiyasi yangi paydo bo'layotgan tibbiyotning bo'g'ini hisoblanadi. Ammo bu esa odamlarni bevaqt o'imiga olib kelishi mumkin. Odamda Jigar — organizmdagi eng katta bez (vazni 1200—2200 g). Qorin bo'shlig'ida, diafragmaning tagida, o'ng qovurg'alar va qisman chap qovurg'alar ostida yotadi. Rangi qizg'ish-qo'ng'ir, kattaroq o'ng bo'lagi bilan kichikroq chap bo'lagi bor. O'rta qismining pastki yuzasidagi ko'ndalang chuqurcha Jigar darvozasi yoki qopqasi deb ataladi. Shu joydan Jigarga arteriya, darvoza venasi, nervlar kiradi va Jigarning o't yo'li, jigar venasi chiqadi. Bu o't yo'li o't pufagidan chiqqan yo'lga qo'shilib, o'n ikki barmoq ichakka quyiladigan umumiy o't yo'lini hosil qiladi.

Jigar transplantatsiyasi bu jigarning shikastlangan qismini olib tashlash va uni sog'lom donor jigar bilan almashtirishni o'z ichiga olgan protsedura. Donor jigarni tirik yoki vafot etgan donordan olish mumkin. Jigar eng muhim organlardan biridir, chunki u qonni filtrlash va tanadan toksinlarni olib tashlash uchun javobgardir. Jigar transplantatsiyasi jarrohligi boshqa barcha davolanish usullari muvaffaqiyatsiz bo'lganida jigarning surunkali kasalliklarini davolashning oxirgi tanlovidir[1].

Jigar transplantatsiyasining eng keng tarqalgan sababi nima?

Oxir oqibat jigar transplantatsiyasi zarurati tug'diradigan eng keng tarqalgan kasalliklar quyida keltirilgan: Jigarning yallig'lanishiga va surunkali shikastlanishiga

olib keladigan surunkali virusli gepatit (B, C va D). O'tkir jigar etishmovchiligi
Avtomatik immunitetli gepatit - buzilgan immunitet tizimini va jigar to'qimalarini yo'q
qilishni o'z ichiga oladi Spirtli jigar kasalligi Jigar ichidagi alkogolsiz alkogolsiz va
steat hepatit Asosiy biliar siroz Jigar yoki jigar o'smalari Metabolik va irsiy kasalliklar
Yuqorida sanab o'tilgan sabablardan tashqari, bolalardagi bir nechta alomatlar va
alomatlar bolalarda jigar transplantatsiyasi zarurligini ham tasdiqlashi mumkin:
Varikoz qon ketishi bilan birga portal gipertenziya

Jigar funktsiyalarining ishlamay qolishi, masalan, albuminning pasayishi,
pihtilashma vaqtini oshirish va boshqalar. Progressiv sariqlik Oziqlantirish
Qaytalanuvchi xolangit Ensefalopatiya Jigar etishmovchiligi bilan bog'liq og'ir
hipersplenizm. Jigar ko'chirilgandan keyin normal hayot kechira olasizmi? Shunga
qaramay, silliq tiklanish bilan taxminan 70-80% yuqori muvaffaqiyat darajasi mavjud.
Biroq, har doim ham xatarlar va asoratlarga duch kelish ehtimoli bor, ulardan ba'zilari
quyida keltirilgan:

Ichki qon ketish Qonning pihtilashmasi jigar transplantatsiyasining buzilishi
INFEKTSION Xayriya qilingan jigarni rad qilish Ruhiy tartibsizlik Nozikalar Rad
etishga qarshi dorilar turli xil yon ta'sirlarni keltirib chiqarishi mumkin, jumladan:
Diabet, bosh og'rig'i, Oliy xolesterin, Diareya, Yuqori qon bosimi, Suyakning
yupqalanishi Jonli donador jigar transplantatsiyasi ham quyidagi xavflarni o'z ichiga
oladi:

Safro moddalarining etishmasligi - Safro suvlari ba'zan jigar tashqarisida oqishni
boshlaydi. Odatda bu o'z-o'zidan tuzatiladi va ba'zida shifokorlar tomonidan jigarga
naycha solib davolash mumkin.

INFEKTSION - infeksiya tarqalishi operatsiya joyida yana bir keng tarqalgan
infeksiya hisoblanadi.

Organga zarar etkazish - Jigar ba'zida tirik jigar ehsonidan zarar ko'rishi
mumkin.

Jigar transplantatsiyasi paytida nima sodir bo'ladi?

Jigar transplantatsiyasi keng ikki turga bo'linadi:

Jonli donor jigar transplantatsiyasi

Marhum-donor jigar transplantatsiyasi umumiy behushlik ostida amalga
oshiriladi. Jigarga kirish uchun qorin bo'shlig'ida uzun kesma qilinadi. Qon ta'minoti
va o't yo'llari uzilib, shika

stlangan jigardan chiqariladi. Vujudga yangi jigar joylashtirilgandan so'ng, qon
tomirlari va safro yo'llari bog'lanadi. Ushbu turdagi operatsiya 12 soat davom
etadi. Jonli donor jigar transplantatsiyasida, jarrohlar tanadagi donor jigarining bir
qismini transplantatsiya qilishadi. Birinchi protsedura donorning jigarning kerakli
qismini olib tashlash uchun amalga oshiriladi. Shundan so'ng, ehson qilingan jigar

qismini bemorning tanasiga joylashtirish, so'ngra qon tomirlari va safro yo'llarini yangi jigar bilan bog'lash amalga oshiriladi.

Jigar ko'chirilgandan keyin nima kutish kerak?

Siz kasalxonaning reanimatsiya bo'limida bir necha kun turishingiz kerak, u erda har qanday asoratlarning alomatlari kuzatiladi. Sizning ahvolingiz barqaror ekan, siz tiklanish uchun transplantatsiya joyiga o'tkazilasiz. 5 -10 kun shifoxonada bo'lganingizdan so'ng, siz bo'shatilasiz va shifokor bilan tez-tez tibbiy ko'rikdan o'tishingizni talab qilasiz. Shifokor haftada bir necha marta va undan keyin kamroq qon tahlilini o'tkazishni tavsiya qilishi mumkin. Keyin hayotingiz davomida dori-darmonlarni qabul qilishingiz kerak. Immunosuppressantlar kabi dorilar immunitet tizimini jigaringizga hujum qilishdan himoya qiladi. Jigar ko'chirilishida asoratlarni oldini olish uchun boshqa dorilar tavsiya etiladi.[2-3]

XULOSA. Agarda jigar seroz bilan kasallansa bu bemorning ulimi bilan yakunlanadi. Jigar serozining dastlabgi bosqichlarida axlat chiqishi qiyinlashadi siyish va rang uzgarishi kuzatiladi. Buni vaqtincha to'xtata olamiz holos faqatgina jigar transplantatsiyasidan foydalanamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Odam anatomiyasi" Gadayev.A.G. Mirsharipov. O'. "Odam anatomiyasi Atlas "2tom Splanxnologiya va yurak qon tomir tizimi Sh.J. "Анатомия человека том II" Сапина М.П